

16.8.2023

Sekajätteen koostumuksen selvitys osoittaa, että Keski-Suomen kotitalouksien lajittelutottumukset ja -aktiivisuus ovat parantuneet, joskin odotettua hitaammin. Biojätteen määrä sekajätteessä on laskenut, muovipakkauksia päätyy sekajätteeseen vähemmän ja tekstiilien osuus on pienentynyt.

Circwaste-hanke selvitti Keski-Suomen sekajätteen koostumusta

Sekajätteen koostumusta selvitettiin Keski-Suomessa jälleen touko-kesäkuussa 2023 kahdessa taajamassa ja kahdella haja-asutusalueella. Selvitys on osa Keski-Suomen liiton hallinnoimaa Circwaste-osahanketta, joka saa rahoitusta EU:n Life-ohjelmasta. Kyseistä osahanketta rahoittavat lisäksi alueelliset jätehuoltoyritykset Mustankorkea Oy ja Sammakkokangas Oy. Koostumustutkimus tehtiin kolmatta kertaa Circwaste-hankkeen aikana.

Käsin tehtävässä sekajätteen koostumustutkimuksessa sekajätepussien sisältöä luokitellaan 28:aan eri jätelajikkeeseen ja jakeiden osuus selvitetään painoprosentteina. Näytteenotto ja luokittelu on haastavaa ja kovin tarkasti tulosten prosentteja ei kannata tuijottaa. Tutkimus antaa kuitenkin tarpeellista tietoa kotitalouksien jätteiden lajittelusta ja auttaa näkemään, minkä jätelajikkeiden kohdalla lajitteluneuvontaan täytyy erityisesti panostaa tai minkä jakeiden kohdalla on huomattu edistymistä.

Biojätteen osuus oli edellistä tutkimusta pienempi

Sekajätteestä hieman alle 16 % oli biojätettä. Edellisiin tutkimuksiin verrattuna suunta on oikea, vuonna 2021 biojätettä oli sekajätteen joukossa hieman yli 16 %. Pehmopaperi on tutkimuksessa huomioitu papereiden osuudessa, mutta useimmiten pehmopaperit ohjeistetaan lajittelemaan biojätteisiin. Pehmopapereiden ja biojätteen yhteenlaskettu osuus vuonna 2023 oli noin 21 %, vuonna 2021 hieman alle 23 % ja 2017 29 %.

Vaikka biojätteen lajittelussa on edelleen parantamisen varaa, Keski-Suomessa biojätteen osuus sekajätteestä on kuitenkin pienempi kuin monilla muilla alueilla. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla biojätteen osuus sekajätteestä oli [vuoden 2018 tutkimuksen](#) mukaan 39 % ja Salpakierto Oy:n alueella Päijät-Hämeessä biojätteen osuus kotitalouksien sekajätteestä oli 37,3 % ([lähde](#)).

Keski-Suomen tutkimusalueilla on voimassa biojätteen lajitteluelvoite, eli biojäte tulee joko erilliskerätä tai kompostoida. Erilliskerätty biojäte hyödynnetään esimerkiksi biokaasun ja multatuotteiden valmistamiseen. Sekajätteen seassa oleva biojäte päätyy sekajätteen mukana poltettavaksi. Kustaan biojätteen polttaminen ei ole energiatuotannon kannalta järkevää.

Sekajätteen joukossa oleva biojäte oli suurimmaksi osaksi keittiöbiojätettä. Puutarhajätettä oli sekajätteen joukossa keskimäärin 1,3 %. Alkukesän viikoilla puutarhajätteen osuus on tyypillisesti hieman suurempi. Isommat määrät puutarhajätettä tulisi toimittaa jäteasemalle käsiteltäväksi.

Sekalaisen jätteen osuus pysynyt noin 23 %:ssa

Sekalaisen jätteen osuus oli noin 23 %, tämä on samaa luokkaa kuin vuonna 2021. Sekalainen jäte on niin sanotusti oikein lajiteltua sekajätettä, eli jätettä, joka ei sovi erilliskerättäväksi jätteeksi. Sekalaisista jätteistä noin puolet oli vaippoja ja siteitä. Todellisuudessa sekajätteen joukossa on enemmän kuin 23 % oikein lajiteltua sekajätettä, sillä sekajätteeseen kuuluu lajitella esimerkiksi likaiset muovi- ja kartonkipakkaukset, myös likaiset ja rikkiäiset tekstiilit kuuluvat sekajätteeseen.

Pakkausmateriaaleja sekajätteessä noin 31 %

Pakkausmateriaalien osuus sekajätteessä on pysynyt edellisten vuosien tasolla, vaikkakin noussut hienoisesti. Muovia sekajätteen joukossa oli 23,5 % josta suurin osa oli muovipakkauksia (hieman alle 17 %). Muovipakkausten kohdalla on nähtävissä pieni ero taajaman ja haja-asutuksen välillä, taajamissa muovipakkauksia oli sekajätteen joukossa noin 18 % ja haja-asutusalueilla 16 %. Taajamissa muovien keräyspisteet ovat tavallisesti lähempänä ja helpommin saavutettavissa. Edellisillä tutkimuskerroilla 2021 ja 2017 muovipakkausten osuus on ollut haja-asutusalueella suurempi kuin taajamissa, joten tämän vuoden tulos oli hieman yllättävä. Pakkausmuovien kierrätys on viime vuosina helpottunut keräyspisteiden lisääntyessä.

Kartongin ja pahvin osuus oli noin 11 % ja paperin osuus ilman pehmopapereita noin 5 %. Kartonki- ja pahvipakkausten osuus oli vajaa 9 %. Vuonna 2021 vastaava osuus oli hieman yli 8 %. Koronapandemian aikana esim. kotiinkuljetusten ja nettikauppatilausten määrä kasvoi, ja tämä todennäköisesti näkyi vuoden 2021 tuloksiin. Etätoita tehdään edelleen paljon, mikä voi vaikuttaa kartonki- ja pahvipakkausten osuuden pieneen kasvuun. Lasi- ja metallipakkauksia oli molempia hieman alle 2 % sekajätteestä.

Pakkausmateriaalit sopivat hyvin kierrätykseen ja niitä voi hyödyntää uusien tuotteiden valmistuksessa. Erityisesti lasia ja metallia voi käyttää lähes ikuisesti uudelleen, joten kierrätyksellä voidaan vähentää neitseellisten raaka-aineiden käyttöä.

Tekstiilejä ja jalkineita hieman yli 7 %

Tekstiilien osuus on ilahduttavasti laskenut edellisistä vuosista. Vuonna 2021 tekstiilejä oli sekajätteen joukossa alle 10 % ja vuonna 2019 alle 9 %. Ehjiä ja hyväkuntoisia tekstiilejä sekajätteen joukossa oli edelleen, mutta suunta on oikea. Tekstiilijäte ja tekstiiliteollisuuden ympäristövaikutukset ovat viime vuosina olleet esillä niin lakiteksteissä kuin mediassakin. Jätelain velvoittama poistotekstiilien keräys on alkanut Keski-Suomessakin vuoden 2021 alusta. Poistotekstiilien keräykseen voi toimittaa puhtaat ja kuivat rikkiäiset ja käyttökelvottomat vaatteet ja kodintekstiilit. Sinne ei kuulu likaiset tai kosteat vaatteet eikä esim. alusvaatteet. Nämä tulee lajitella sekajätteeseen. Ehjät ja puhtaat vaatteet ja tekstiilit voi myydä tai lahjoittaa eteenpäin.

Lääkkeet ja sähkölaitteet eivät kuulu sekajätteeseen

Lääkkeitä ja muita vaarallisia kemikaaleja, kuten öljyjä, oli sekajätteen joukossa keskimäärin 1 %. Muutamissa näytteissä oli paljon vaarallisia kemikaaleja, mikä nostaa keskiarvoa. Lääkejätteet tulee toimittaa apteekkeihin ja muut vaaralliset jätteet jätekeskuksiin tai jäteasemille.

Sekajätteistä löytyi reilu puoli prosenttia sähkölaitteita ja akkuja, joukossa oli mm. valaisimia, paristoja ja palohälyttimiä. Sähkö- ja elektroniikkajäte sekä paristot ja akut ovat tuottajavastuun alaista jätettä, eli näitä tuotteita myyvät liikkeet ovat velvoitettuja

ottamaan vastaan rikkinäiset laitteet, paristot ja akut. Kierrätykseen toimitetuista sähkölaitteista pystytään ottamaan talteen arvokkaita raaka-aineita, kuten jalometalleja.

Lajittelutottumukset muuttuvat, mutta hitaasti

Orgaanisen jätteen kaatopaikkakielto on ollut voimassa vuodesta 2016, joten kotitalouksien sekajätettä ei päädy enää kaatopaikalle, vaan sekajätteet poltetaan ja hyödynnetään energiaksi. Energiahyödyntämistä parempi vaihtoehto on hyödyntää erilliskerättävät jätteet materiaalina ja uusien tuotteiden raaka-aineina. Siksi jätteiden lajittelu kotitalouksissa on tärkeää. EU:n komissio julkaisi kesällä 2023 varhaisvaroitUSRaportit maille, jotka eivät näytä saavuttavan jätedirektiivissä asetettuja tavoitteita. Suomi on yksi maista, joka ei todennäköisesti tule saavuttamaan 55 % yhdyskuntajätteen kierrätystavoitetta vuoteen 2025 mennessä. Yhdyskuntajätteeseen kuuluu asumisessa syntyvä jäte sekä kaupan, hallinnon ja palvelujen samankaltainen jäte.

Keski-Suomen sekajätteen koostumustutkimuksia on toteutettu Circwaste-hankkeen aikana kolme kertaa. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että kotitalouksien lajittelutottumukset ja lajitteluaktiivisuus on parantunut: biojätteen määrä sekajätteessä on laskenut, muovipakkauksia päätyy sekajätteeseen vähemmän ja tekstiilien osuus on pienentynyt. Ihmisen tapojen muuttuminen ja uusien rutiinien luominen on hidasta, niin tässäkin tapauksessa. Muutos etenee kuitenkin oikeaan suuntaan.

Lisätietoja kierrätysmahdollisuuksista:

<https://mustankorkea.fi/jatehaku/>

<http://www.sammakkokangas.fi/fi>

<https://www.kierratys.info/>

<https://rinkiin.fi/>